

§ 6

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle toivomusponnosta koskien mahdollisuuksia olla edelläkävijä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa

HEL 2017-010765 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi valtuutettu Atte Harjanteen toivomusponnosta koskien mahdollisuuksia olla edelläkävijä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän muutetun esityksen mukaisen lausunnon:

"Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarkoittaa varautumista ilmastonmuutoksen mahdollisiin vaikutuksiin. Samalla pyritään vähentämään ihmisten, yhteiskuntien ja luonnon haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Ilmastonmuutos asettaa sosiaali- ja terveystoimialalle uusia vaatimuksia: useammin esiintyvät sään ääri-ilmiöt voivat lisätä terveysongelmia ja elintarvikevälikkeiden ja esimerkiksi hyönteisten välityksellä tarttuvien (vektorivälitteisten) tautien leviäminen voi lisääntyä. Ihmisten haavoittuvuus ilmastonmuutoksen seurauksille vaihtelee ja riippuu monista tekijöistä, kuten fyysisistä ominaisuuksista, sosioekonomisista tekijöistä, kyvystä varautua ja selviytyä poikkeustilanteiden aikana sekä asuinympäristön ominaisuuksista.

Kunnan sosiaali- ja terveysviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus varautua erilaisiin yllättäviin tilanteisiin. Sosiaali- ja terveystoimialan tulee kyetä suojaamaan toimintansa ja henkilökuntansa normaalioloissa ja varmistamaan toimintansa mahdollisimman häiriötön jatkuminen myös poikkeusoloissa. Valmius vastata poikkeusolojen haasteisiin perustuu normaaliolojen riskinhallinnalle ja varautumistyölle. Sosiaali- ja terveystoimialan varautumisen tavoitteena on turvata väestölle kaikissa olosuhteissa terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, terveellinen elinympäristö sekä toimeentulo.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat osin ennalta hahmottamattomia. Olennaista onkin, että perusprosesseja voidaan muokata ja skaalata eri häiriötilanteiden vaatimuksiin. Toimitilat suunnitellaan muuntojoustaviksi, jotta ne vastaavat muuttuviin tarpeisiin myös tulevaisuudessa.

Häiriötilanteita sosiaali- ja terveydenhuoltoon saattavat aiheuttaa esimerkiksi pitkittynyt taloudellinen lama, laajat epidemiat ja vaaralliset tarttuvat taudit, ympäristöonnettomuudet, elintarvikkeiden, lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden vaikeutuminen sekä laajamittainen maahantulo. Ilmastonmuutos voi osaltaan vaikuttaa häiriöti-

lanteiden syntyyn ja esiintymistiheyteen. Muualla maailmassa tapahtuvat muutokset voivat heijastua myös Helsinkiin.

Keskeistä on turvata perustehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa lisäämällä tarvittaessa psykososiaalista tukea, lisäämällä sairaansijakapasiteettia, vahvistamalla päivystyspalveluja sekä lisäämällä terveysasemien aukioloa tukemaan päivystystoimintoihin kohdistuvaa painetta. Valmiussuunnittelussa otetaan myös huomioon keskeiset tekniseen infrastruktuuriin liittyvät riskit, kuten sähkökatkot, sähköisen tietoliikenteen, tietojärjestelmien ja teleyhteyksien katkokset sekä vesi-, viemäri- ja lämpökatkot.

Sosiaali- ja terveystoimialalla äkillisiin tilanteisiin, kuten sään ääri-ilmiöihin, varautuminen ja reagoiminen ovat jo jokapäiväistä toimintaa. Esimerkiksi helteet koettelevat kaupungin herkimpiä asukkaita lähes joka kesä. Myös sosiaalisen haavoittuvuuden huomioiminen on sisäänrakennettu sosiaali- ja terveystoimialan työntekijöiden toimintaan. Haastaviin elämäntilanteisiin varautuminen ja tilanteiden ennakoiminen on osa perustyötä. Esimerkiksi kotihoidon ja sosiaalityön tavoitteena on tukea asiakkaiden ja perheiden toimintaedellytyksiä haastavissa elämäntilanteissa.

Pääkaupunkiseudun ilmastolähtöisen haavoittuvuuden kartoituksessa selvitettiin ihmisten sosiaalista haavoittuvuutta tulville ja helteille. Kartoituksen tuloksia voidaan käyttää tausta-aineistona myös sosiaali- ja terveystoimialan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Henkilökunnan tietoisuutta ilmastonmuutoksen myötä esiintyvistä sään ääri-ilmiöistä lisätään edellä mainitun haavoittuvuuskartoituksen avulla ja raportin tietoja hyödynnetään sopeutumistoimien suunnittelussa ja kohdentamisessa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ilmastonmuutoksella voi olla monenlaisia, osin ennalta hahmottamattomia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden, leviävien tautien ja epävarmuuden lisääntyessä. Terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, terveellinen elinympäristö sekä toimeentulo tulee turvata väestölle myös muuttuvissa olosuhteissa. Haavoittuvat ihmisryhmät tulee ottaa erityisesti huomioon ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varauduttaessa."

Käsittely

Esittelijä Juha Jolkkonen muutti esitystään seuraavasti:

- lausunnon ensimmäisessä kappaleessa oleva ilmaisu "elintarvike- ja vektorivälitteisten tautien" muutetaan muotoon "elintarvikevälitteisten ja

esimerkiksi hyönteisien välityksellä tarttuvien (vektorivälitteisten) tautien", ja

- lausunnon neljännen kappaleen ensimmäiseen virkkeeseen lisätään sana "elintarvikkeiden" niin, että virke kuuluu seuraavasti: "Häiriötilanteita sosiaali- ja terveydenhuoltoon saattavat aiheuttaa esimerkiksi pitkittynyt taloudellinen lama, laajat epidemiat ja vaaralliset tarttuvat taudit, ympäristöonnettomuudet, elintarvikkeiden, lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden vaikeutuminen sekä laajamittainen maanhantulo."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Annukka Kokkonen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 310 43544
annukka.kokkonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Harjanne Atte, toivomusponsi 9, Kvsto 27.9.2017 asia 3

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa valtuutettu Atte Harjanteen toivomusponnosta koskien mahdollisuuksia olla edelläkävijä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

"Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarkoittaa varautumista ilmastonmuutoksen mahdollisiin vaikutuksiin. Samalla pyritään vähentämään ihmisten, yhteiskuntien ja luonnon haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Ilmastonmuutos asettaa sosiaali- ja terveystoimialalle uusia vaatimuksia: useammin esiintyvät sään ääri-ilmiöt voivat lisätä terveysongelmia ja elintarvike- ja vektorivälitteisten tautien leviäminen voi lisääntyä. Ihmisten haavoittuvuus ilmastonmuutoksen seurauksille vaihtelee ja riippuu monista tekijöistä, kuten fyysisistä ominaisuuksista, sosioekonomisista tekijöistä, kyvystä varautua ja selviytyä poikkeustilanteiden aikana sekä asuinympäristön ominaisuuksista.

Kunnan sosiaali- ja terveystoimialalla on lakisääteinen velvollisuus varautua erilaisiin yllättäviin tilanteisiin. Sosiaali- ja terveystoimialan tulee kyetä suojaamaan toimintansa ja henkilökuntansa normaalioloissa ja varmistamaan toimintansa mahdollisimman häiriötön jatkuminen myös poikkeusoloissa. Valmius vastata poikkeusolojen haasteisiin pe-

rustuu normaaliolojen riskinhallinnalle ja varautumistyölle. Sosiaali- ja terveystoimialan varautumisen tavoitteena on turvata väestölle kaikissa olosuhteissa terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, terveellinen elinympäristö sekä toimeentulo.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat osin ennalta hahmottamattomia. Olennaista onkin, että perusprosesseja voidaan muokata ja skaalata eri häiriötilanteiden vaatimuksiin. Toimitilat suunnitellaan muuntojoustaviksi, jotta ne vastaavat muuttuviin tarpeisiin myös tulevaisuudessa.

Häiriötilanteita sosiaali- ja terveydenhuoltoon saattavat aiheuttaa esimerkiksi pitkittynyt taloudellinen lama, laajat epidemiat ja vaaralliset tarttuvat taudit, ympäristöonnettomuudet, lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden vaikeutuminen sekä laajamittainen maahan-tulo. Ilmastonmuutos voi osaltaan vaikuttaa häiriötilanteiden syntyyn ja esiintymistiheyteen. Muualla maailmassa tapahtuvat muutokset voivat heijastua myös Helsinkiin.

Keskeistä on turvata perustehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa lisäämällä tarvittaessa psykososiaalista tukea, lisäämällä sairaansijakapasiteettia, vahvistamalla päivystyspalveluja sekä lisäämällä terveysasemien aukioloa tukemaan päivystystoimintoihin kohdistuvaa painetta. Valmiussuunnittelussa otetaan myös huomioon keskeiset tekniseen infrastruktuuriin liittyvät riskit, kuten sähkökatkot, sähköisen tietoliikenteen, tietojärjestelmien ja teleyhteyksien katkokset sekä vesi-, viemäri- ja lämpökatkot.

Sosiaali- ja terveystoimialalla äkillisiin tilanteisiin, kuten sään ääri-ilmiöihin, varautuminen ja reagoiminen ovat jo jokapäiväistä toimintaa. Esimerkiksi helteet koettelevat kaupungin herkimpiä asukkaita lähes joka kesä. Myös sosiaalisen haavoittuvuuden huomioiminen on sisäänrakennettu sosiaali- ja terveystoimialan työntekijöiden toimintaan. Haastaviin elämäntilanteisiin varautuminen ja tilanteiden ennakoiminen on osa perustyötä. Esimerkiksi kotihoidon ja sosiaalityön tavoitteena on tukea asiakkaiden ja perheiden toimintaedellytyksiä haastavissa elämäntilanteissa.

Pääkaupunkiseudun ilmastolähtöisen haavoittuvuuden kartoituksessa selvitettiin ihmisten sosiaalista haavoittuvuutta tulville ja helteille. Kartoituksen tuloksia voidaan käyttää tausta-aineistona myös sosiaali- ja terveystoimialan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Henkilökunnan tietoisuutta ilmastonmuutoksen myötä esiintyvistä sään ääri-ilmiöistä lisätään edellä mainitun haavoittuvuuskartoituksen avulla ja raportin tietoja hyödynnetään sopeutumistoimien suunnittelussa ja kohdentamisessa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

16.01.2018

Ilmastonmuutoksella voi olla monenlaisia, osin ennalta hahmottamattomia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden, leviävien tautien ja epävarmuuden lisääntyessä. Terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, terveellinen elinympäristö sekä toimeentulo tulee turvata väestölle myös muuttuvissa olosuhteissa. Haavoittuvat ihmisryhmät tulee ottaa erityisesti huomioon ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varauduttaessa."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen toivomusponnesta 31.1.2018 mennessä.

Lausuntoa on pyydetty myös kasvatus- ja koulutuslautakunnalta, kaupunkiympäristölautakunnalta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Annukka Kokkonen, ympäristöasiantuntija, puhelin: 310 43544
annukka.kokkonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Harjanne Atte, toivomusponsi 9, Kvsto 27.9.2017 asia 3

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano